

Šesté laboratorní cvičení

Operační zesilovač

Elektronika pro informační technologie (IEL)

Brno University of Technology, Faculty of Information Technology
Božetěchova 1/2, 612 66 Brno - Královo Pole
Petr Veigend, Veigend@fit.vut.cz

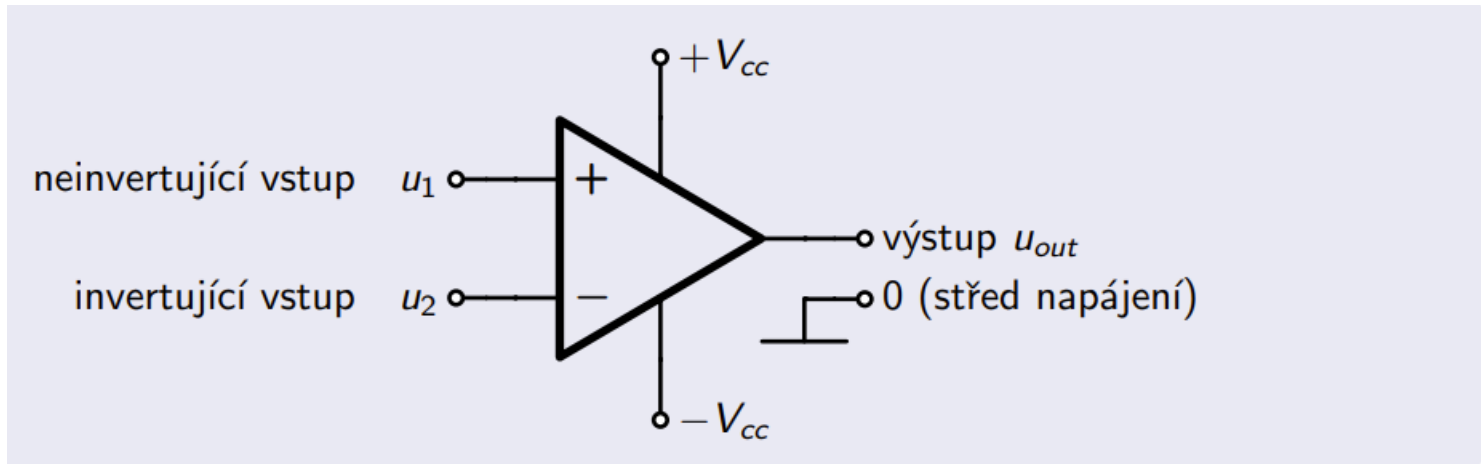

Spolufinancováno
Evropskou unií

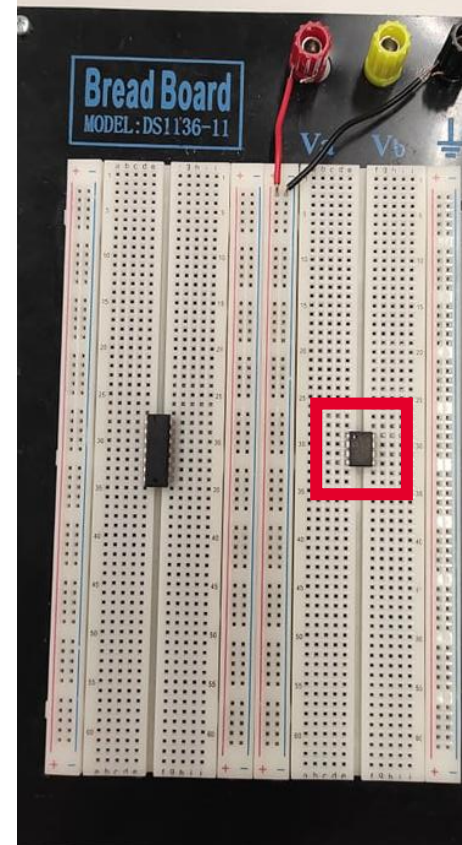
- Dnešní cvičení bude probíhat **ve skupinách**
  - První příklad (komparátor) budete zapojovat jednotlivě (seznámení se součástkou), zbylé ve skupinkách

- Velmi důležitá součástka v analogových obvodech

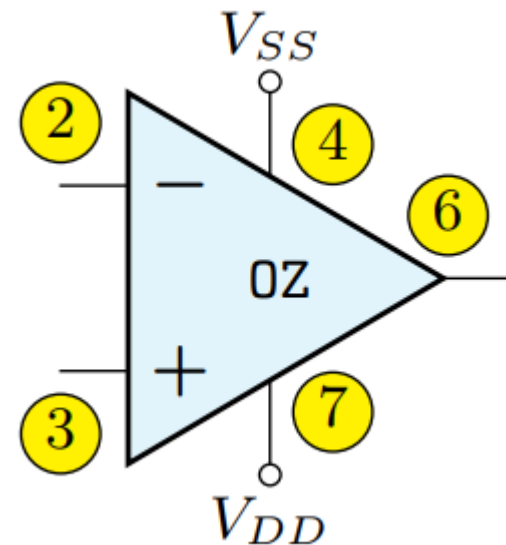
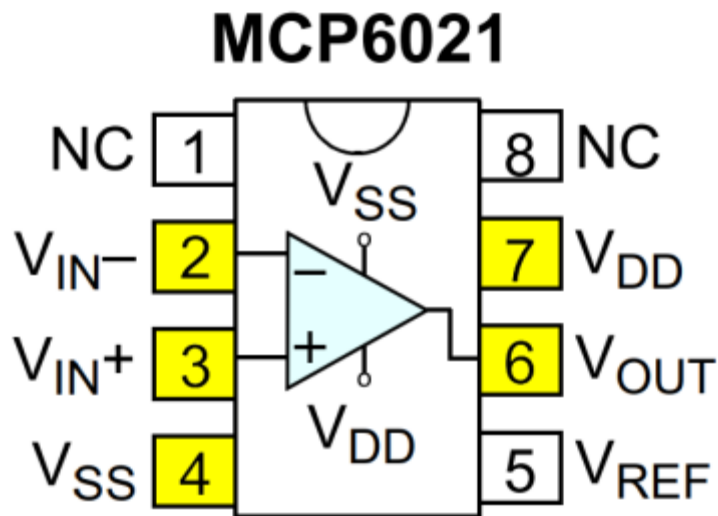

- Zesiluje *rozdíl* vstupních napětí ($u_{out} = A_u(u_1 - u_2)$).

- Rezistory pro dnešní laboratoř jsou **POD KONDENZÁTORY**
  - Po skončení zapojování je vraťte na místo
  - Měli byste mít rezistory 1k, 2k7, 4k7 a 10k
- Nová součástka (operační zesilovač) je v nepájivém poli
  - Nevypojujte ho

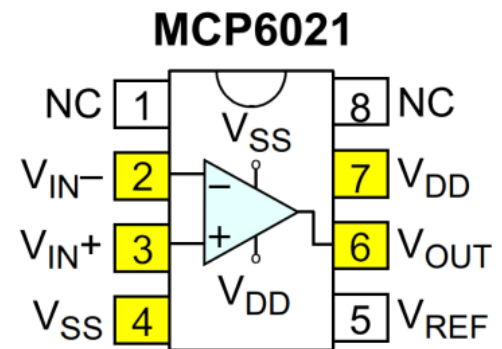
- Operační zesilovač, se kterým budeme pracovat je opět v pouzdře

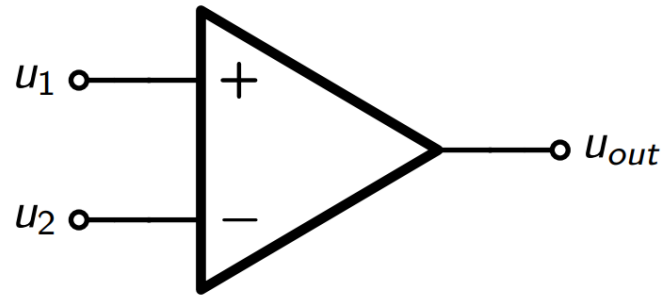
- Budeme pracovat s nesymetrickým zapojením ($V_{DD} \rightarrow 5V$, $V_{SS} \rightarrow 0V$)
- $V_{REF} = \frac{V_{DD} + V_{SS}}{2} = 2,5V$
- Na V_{OUT} bude napětí v rozsahu -2,5 až 2,5 V

- V rámci laboratoře budeme zkoušet zapojovat následující zapojení s OZ
  - Ověření napětí na výstupu
  - Komparátor
  - Zesilovač
  - DA převodník

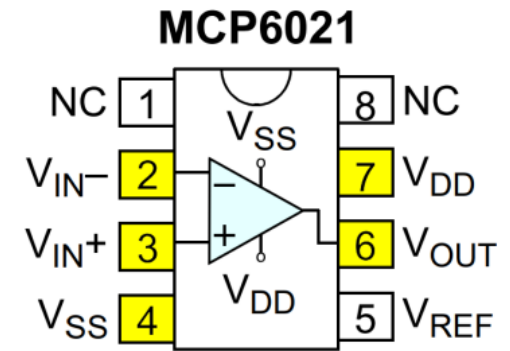
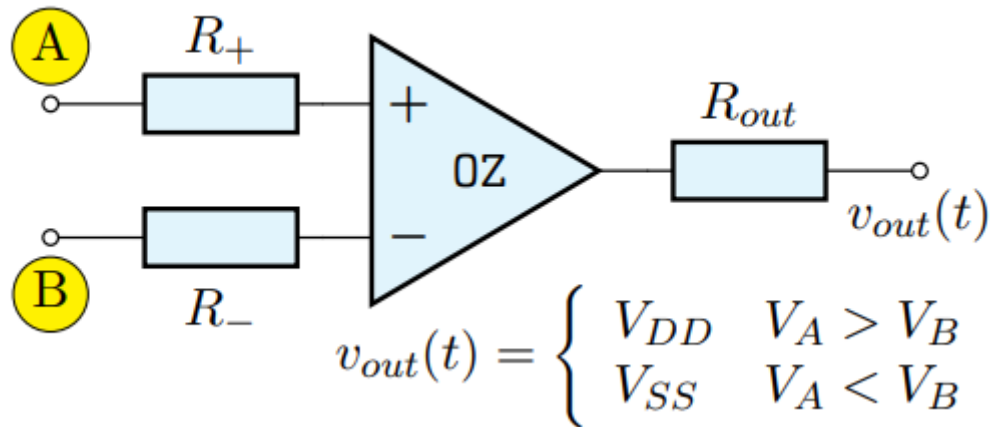
- Ověřte, zda je na výstupu V_{REF} opravdu napětí 2,5 V
  - Připojte vstupy $V_{DD} \rightarrow 5V$, $V_{SS} \rightarrow 0V$
  - Změřte napětí na V_{REF} vůči zemi
  - Rozsah: 20 V
- Ověřte si hodnoty rezistorů, které máte v krabičce
  - Rozsah: 20k

- Obecné zapojení

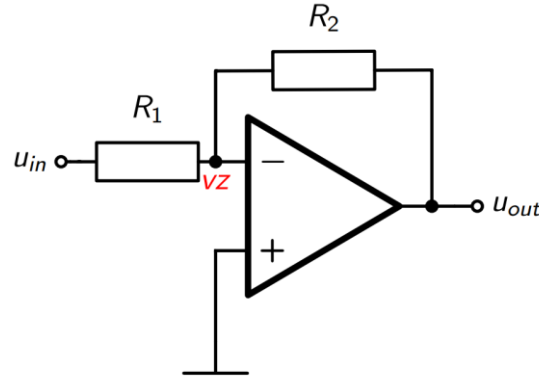

- Proč to funguje? $u_{out} = A_0(u_1 - u_2)$
  - Stejná napětí $\rightarrow$ výstup 0V
  - $u_1 > u_2$: vysoká úroveň (H) na u_{out}
  - $u_1 < u_2$: nízká úroveň (L) na u_{out}

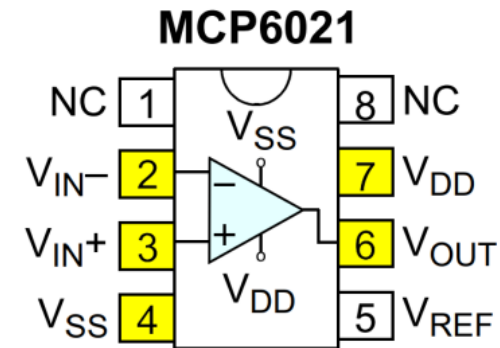
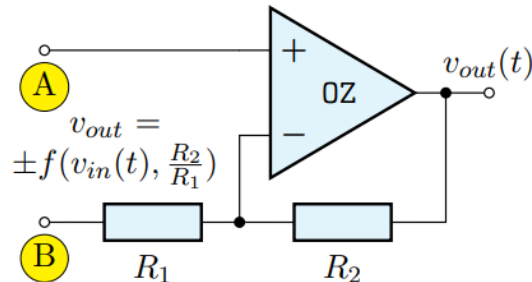
- Vstup **A (3)** → napětí V_{REF}
- Vstup **B (2)** → 0 nebo 5 V
  - Vyzkoušejte, jak se zapojení chová pro různá napětí
  - Napětí měřte
    - oproti zemi a
    - oproti V_{REF}

- Obecné (jednodušší) zapojení

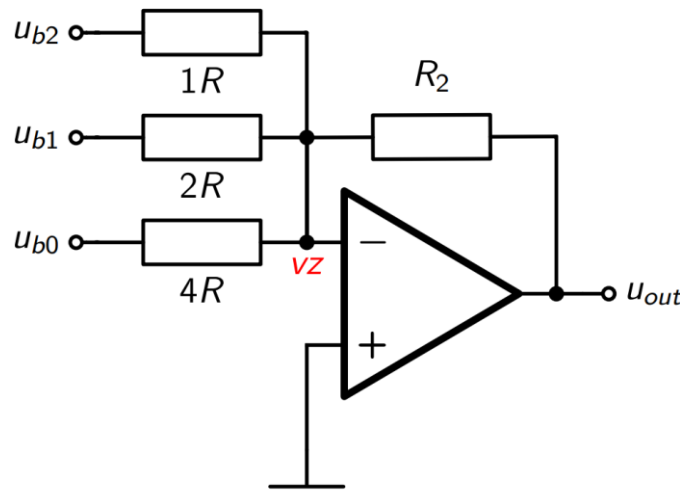
- Zesílení: $A_u = -\frac{u_{out}}{u_{in}} = -\frac{iR_2}{iR_1} = -\frac{R_2}{R_1}$
  - Na **vz** je „imaginární zem“ $\rightarrow 0\text{ V}$ (vyplývá z rovnice pro OZ)

- $$A_u = -\frac{u_{out}}{u_{in}} = -\frac{iR_2}{iR_1} = -\frac{R_2}{R_1}$$

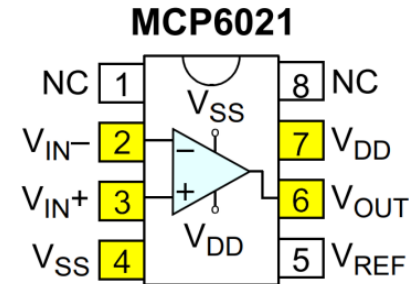
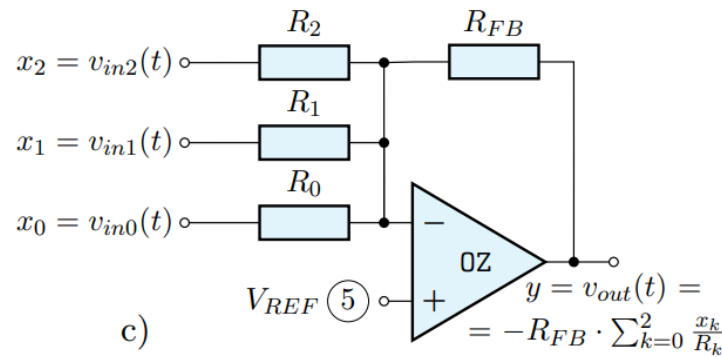
- **Vstup A (3) $\rightarrow V_{REF}$**
- **Vstup B (2) $\rightarrow$ vhodné napětí (potenciometr)**
- Ve skupině
  - Ověřte, jaký vliv mají rezistory R_1 a R_2 (zkuste **stejně** a např. $R_2 = 10k\Omega$, $R_1 = 1k\Omega$ pro $u_{in} = -0.1 V$)
  - Ověřte, že obvod opravdu zesiluje (vypočítejte zesílení) $A_u = \frac{u_{out}}{u_{in}}$
  - Měřte vůči V_{REF}

- Obecné zapojení

- Převádí binární číslo $[u_{b2}, u_{b1}, u_{b0}]$ na výstupní napětí
- Výstupní napětí

$$u_{out} = -R_2 \left(\frac{u_{b2}}{1R} + \frac{u_{b1}}{2R} + \frac{u_{b0}}{4R} \right) = -\frac{R_2}{R} \left(\frac{u_{b2}}{1} + \frac{u_{b1}}{2} + \frac{u_{b0}}{4} \right)$$

$$[x_2x_1x_0], [001] = 1$$

- Výstup

$$y = -R_{FB} \left(\frac{x_2}{R_2} + \frac{x_1}{R_1} + \frac{x_0}{R_0} \right) = -R_{FB} \left(\frac{x_2}{R_2} + \frac{x_1}{2R_2} + \frac{x_0}{4R_2} \right)$$

$$= -\frac{R_{FB}}{R_2} \left(\frac{x_2}{1} + \frac{x_1}{2} + \frac{x_0}{4} \right)$$

- $R_{FB} = 1000\Omega$
- **Log. 1 = 5V, Log. 0 = VREF**
- Ideální hodnota na výstupu: $y = -\frac{1}{4} \text{hodnota}(x_2x_1x_0)$

- Výsledky experimentu zaznamenejte do tabulky

$hodnota(x_2x_1x_0) [-] \rightarrow$		0	1	2	3	4	5	6	7	Rezistor	R_{FB}	R_2	R_1	R_0	
$\rightarrow$ napětí y [V]	ideální (vypočtené)									odpor [k Ω]	ideální (vypočtený)				
	naměřené (oproti V_{REF})										zvolený (dle odpor. řady Ex)				

- Nejdříve vypočítejte ideální napětí na výstupu podle vzorce

$$y = -\frac{1}{4} hodnota(x_2x_1x_0)$$

a odhadněte, jaké by byly ideální rezistory

- Poté DAC zapojte a odměřte, jak se chová
- $R_{FB} = 1000\Omega$
- **Log. 1 = 5V, Log. 0 = VREF**

- Tímto končí naše poslední společné cvičení z IEL
- Snad vám účast na těchto cvičeních něco dala, něco jste se tady dozvěděli (a získali jste nějaké body... 😊)
- Za sebe vám všem přeji **hodně úspěchů** ve vašem prvním zkouškovém období (už na předtermínech z ILG, IDM a IUS 😊) **a při dalším studiu**
  - V příštím semestru pozor na **IOS, ISU** a **IMA1**
- A samozřejmě **krásné Vánoce** a pokud možno co nejlepší a **nejúspěšnější rok 2026**
- Pokud byste cokoli potřebovali, mail na mě máte 😊
  - Z pozice studijního poradce doufám, že už se nevidíme 😊

Děkuji za pozornost!